

Maatilalla asuminen esimerkkejä Suomesta, Itävallasta, Saksasta ja Sveitsistä

Winfried Schäfer, MTT

Tuottajahinnat, jotka eivät kata korkealaatuisten maatilatuotteiden tuotantokustannuksia ja supistuvat maataloustuotantotuet tekevät maatalousyrittämisen harvoin houkuttelevaksi. Sosiaalisen maatalouden esimerkkitalat näyttävät kuitenkin houkuttelevia maatalousyrittymällejä, jotka ovat syntyneet, kun maatilalla luodaan muita kuin alkutuotantoon perustuvia toimeentulolähteitä esimerkiksi tarjoamalla asuntoja ja palveluja asiakkaille, jotka ovat kiinnostuneet lähiruoan, eläinten, maaseudun ja monipuolisen maatalon elinvoimaa virkistävästä vaikutuksesta. Maatila voi olla myös hyvä asuinpaikka. Se on osa kulttuurimaisemaa, jossa kansalaiset etsivät virkistystä, rauhaa ja lepoa ja löytävät osan heidän identiteetistään.

Esimerkkitaloja Suomesta

Sylvia-koti on erityistä huolenpitoa tarvitsevien lasten ja nuorten koulu- ja asuinyhteisö. Yhteisö on toiminut Lahdessa vuodesta 1970 ja sitä ylläpitää Sylvia-koti yhdistys ry. Maatilalla on 7 asuintaloa, joissa hoito- ja asumispaikkoja on yhteensä 45. Lisäksi tilalla on myös koulurakennus ja työpajarakennuksia, Sylvia-talo taide- ja terapiatoimintaa varten sekä huoltotiloja.

Toinen esimerkki on Tapola, jota on toiminut Orimattilan kaupungissa, Niinikosken kylässä vuodesta 1974 lähtien. Biodynaamisesti hoidetulla maatilalla on 40 hehtaaria peltoa ja 14 hehtaaria metsää. Pelloilla viljellään vilja- ja rehukasveja sekä vihanneksia ja yrttejä. Tapolassa on 20-päinen Itä-Suomen lypsykarja sekä sikoja ja lampaista. Jatkojalostusta tehdään kutomossa, juustolassa, yrttipajassa ja taloissa. Seitsemässä kodinomaisessa taloyhteisössä asuu noin 70 ihmistä, joista 36 kyläläistä ja loput hoitohenkilökuntaa perheineen.

Uudenlaisia asumisprojekteja mautiloilla on Suomessa vasta syntymävaiheessa.

Heinolan tila sijaitsee Mäntsälän (11 km) ja Järvenpään (13 km) välillä. Tilalla on 6 emolehmää + hiehot ja suomenhevosiä 5 kpl. Kokonaisala on 45 hehtaaria, josta peltoa 24, laitumia 8 ja metsää 13 hehtaaria. Pelloilla viljellään 15-50 prosenttia viljaa, loput ovat heinäurmina ja laitumina. Tilalla kehitetään tilayhteisöä, jossa tulevaisuudessa voisi asua nuorten yrittäjien lisäksi syytingistä luopuja ja muita ihmisiä monipuolisella biodynaamisella maatilalla. Maatalous- ja puutarhayrittäjien toimeentulo paranee elintarvikkeiden suoramyynnistä tilan asukkaille, vuokratuloista, talonmies-, kuljetus-, perus- ja muista palveluista. Ajan mittaan lisääntyvien talojen, asukkaiden ja vanhenevien asukkaiden vuoksi voi myös syntyä uusia työpaikkoja lähi- ja hoivapalvelun alalla.

Kurjen tila sijaitsee Pirkanmaalla Vesilahdella Sakoisten kylässä Pyhäjärven rannalla. Tilaan kuuluu 18 ha peltoalaa. Suunnitelmassa on, että tilalla olisi sekä nautoja että lampaista ja kanoja. Peltojen rajautuminen Pyhäjärveen antaa hyvät edellytykset avomaavihannesviljelylle, joka alkaa vuonna 2013. Uudisrakentaminen sijoittuu noin hehtaarin suuruiselle peltolohkolle. Kylän keskuksiksi nousee yhteistalo. Rakentamaan pääsee ostamalla yhtiön osakkeita, jotka sitoutuvat yhteiseen osakassopimukseen, jossa määritellään kylän arkeen liittyvät raamit.

Eräs tunnettu paikka on Livonsaaren yhteisökylä, jossa joukko eri-ikäisiä ihmisiä päätti ryhtyä asumaan osakeyhtiönä järjestetyllä maatilalla. Kylä sijaitsee Livonsaaren saarella, noin 35 kilometrin päässä Turusta. Maatalon pinta-ala on noin 60 hehtaaria, joista peltoa 20 hehtaaria, metsää 28 hehtaaria ja kitukalliota 10 hehtaaria. Lisäksi tilaan kuuluu osuus 108 hehtaarin merialueeseen. Livonsaaren yhteisökylä luonnehtii itseään sanoilla ”osakasomisteinen ruoka- ja palvelupiiri, kestävän elämäntavan tuottaja- ja asuinyhteisö, kansalaisyhteiskunnan hautomo, ekorakentamisen koealue ja yhdessä omistettu luomutila”. Asukkaita yhteisökylässä on tällä hetkellä noin 16, joista 10 aikuista ja 6 lasta. Lisäksi joukossa tepastelee kaksi koira, kaksi kissaa, kaksi islanninhevosta ja kanalauma kukkoineen.

Suunnitteluvaiheessa on myös biodynaaminen Svarfvarsin luomutila Karjaalla. Svarfvarsin tila sijaitsee vanhan Kuninkaantien varrella. Svarfvarsin tilan alue on laajuudeltaan 82,4 ha, josta rakennettua maata on 1,3 hehtaaria, peltoa 28,6 ja loput 52,5 hehtaaria on metsää. Tilalle on valmistunut ekokylän osayleiskaava. Asuinrakentamiselle ja asumista palvelevaa aluetta on varattu yhteensä 7,17 hehtaaria. Asuntoalue, johon on osoitettu yhteensä 18 uutta myyntiin tulevaa rakennuspaikkaa, sijaitsee tilan keskellä etelärinteessä. Energiahuollon alue, johon kaavaillaan biokaasulaitosta, on sijoitettu tilan nykyisen tilan tuotantotilojen yhteyteen. Lähipalveluita varten alueelle on varattu 0,3 hehtaaria, uimaranta-alueita 0,4 hehtaaria, energiahuollon aluetta 0,4 hehtaaria, tuulivoimaloiden aluetta 0,36 hehtaaria ja suojaviheraluetta 5,1 hehtaaria.

Labbyn tila tarjoaa lukuisia rakennustontteja Labbyn kartanon mailla Edesbyn omakotialueella, joka sijaitsee Isnäsin kylässä Itä-Uudellamaalla Loviisan kaupungissa. Labbyn tila on biodynaamisesti viljelty tila Pernajanlahden rannalla, jonka kokonaispinta-ala peltoineen, laitumineen, metsineen ja piha-alueineen on noin 130 hehtaaria. Labby on yksityinen tila, jonka yhteydessä toimii muitakin yrityksiä. Esimerkiksi osuuskunta Juurakko vastaa catering palveluista ja yrttien viljelystä. Labbyn kartano on aktiivisesti mukana kyläyhteisössä ja kartanon tilapuodista voi tilata luomu-/lähiruokaa, polttopuita, multaa ym. myös vaivattomasti kotiin toimitettuna. Tiet tonttialueelle on rakennettu ja tonteilla on vesi- ja viemäröintiliittymät. Asumismukavuudesta, kuten teiden aurauksesta ja huollosta vastaa perustettava huoltoyhtiö/Labbyn kartano. Yhteistyökumppaneiden kautta tarjotaan suunnitteluapua ja alueelle on valmiiksi suunniteltuja ekologisia matalaenergiatalomalleja, jotka noudattavat alueen rakennusohjeita.

Esimerkkituloja Euroopasta

Kasselin yliopiston luonnonmukaisen viljelyn osastolla sekä Nürtingenin ammattikorkeakoulussa Saksassa tehtiin viime vuosina mielenkiintoisia opintonäytteitä, jotka käsittelivät maatilalla asumista. Esimerkkituloja löytyy paitsi Saksasta myös Itävallasta ja Sveitsistä. Alla oleva taulukko näyttää osan mallitilojen evaluoinnin tuloksia. Yhteenvetona voidaan todistaa, että kaikilla tiloilla on eläimiä ja asumispalvelu maatilalla lisää isäntäväen tyytyväisyyttä ja toimeentuloa sekä luo uusia työpaikkoja maatilalle. Maatalousyrittäjät, jotka tarjoavat asumistilaa ja kotitalouspalveluja eivät muuttaneet maataloustoimintaa, mutta ne, jotka tarjoavat lisäksi hoito- ja/tai hoivapalveluita usein luopuvat aktiiviviljelystä ja hoitavat maatilalla sivutoimena, koska toimeentulo palvelun toiminnasta on maataloutta parempaa.

Lisätietoja:

Winfried Schäfer
erikoistutkija, Dr.sc.agr., Dipl. Ing. agr., MMM, dosentti (maatalousteknologia)
MTT, Kotieläintuotannon tutkimus, Jokioinen
Vakolantie 55
03400 Vihti
mp 040 137 2697
winfried.schafer@mtt.fi

Julkaisut

Bayerisches Staatsministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten. Betreutes Wohnen auf dem Bauernhof. Gesellschaftliche und demografische Entwicklung.
<http://www.stmelf.bayern.de/hausw/dienste/produkte/17601/>

Keller, Brigitte. Wegleitung für den Einstieg. Betreuung familienfremder Personen auf dem Bauernhof. Amt für landw. Beratung und Weiterbildung.
http://www.sz.ch/documents/Wegleitung_soziale_Betreuung_auf_dem_Bauernhof.pdf

Scholl. Betreutes Wohnen am Bauernhof' - Erstellung einer Beratungsunterlage.
[http://www.oekl.at/stories/storyReader\\$43](http://www.oekl.at/stories/storyReader$43)

ÖKL - Österreichisches Kuratorium für Landtechnik und Landentwicklung. Betreutes Wohnen am Bauernhof für ältere Menschen. Landtechnische Schriftenreihe Heft 217, ÖKL 1999,
[http://www.oekl.at/stories/storyReader\\$239](http://www.oekl.at/stories/storyReader$239)

Wiechmann, Nele, 2006. Der landwirtschaftliche Betrieb- alternativer Wohn- und Lebensraum im Alter. Altenwohnprojekte auf landwirtschaftlichen Betrieben im deutschsprachigen Raum. Diplomarbeit. Universität Kassel, Witzenhausen, Fachbereich Ökologische Agrarwissenschaften, 105 s.

Wietheger, Lena, 2003. Im Alter auf den Biohof – Fallstudie eines Pilotprojektes. Diplomarbeit. Institut für soziokulturelle Studien, Universität Kassel, Witzenhausen, Fachbereich ökologische Agrarwissenschaften.
www.orgprints.org/1026/

Yli-Viikari, A., Lilja, T., Heikkilä, K., Kirveennummi, A., Kivinen, T., Partanen, U., Rantamäki-Lahtinen, L., Soini, K. 2009. Green Care - terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalous 141: 69 s.
<http://www.mtt.fi/met/pdf/met141.pdf>

Maa	Sveitsi			Itävalta			Saksa		
Tila	Stadl	Brun	L'aubier	Binder	Hofstätter	Ertl	Hänisch	Fricke	Rieder
Yritysmuoto	perheyritys	perheyritys	oy	perheyritys	perheyritys	perheyritys	ry	perheyritys	perheyritys
Maatalous									
Toimi	päätoimi	sivutoimi	päätoimi	päätoimi	päätoimi	sivutoimi	päätoimi	sivutoimi	sivutoimi
Tuotanto	luomu 28 ha	ip 10 ha	biodyn. 35 ha	tavanom. 28 ha	tavanom. 14 ha	luomu 22 ha	biodyn. 140 ha	tavanom. 26 ha	tavanom. 15 ha
Eläimiä	30 lypsylehmää 240 lihasikaa siipikarjaa	20 nautaa 10 kanaa	24 lypsylehmää nautaa sikoja	150 lihasikaa	15 nautaa	18 nautaa	40 lypsylehmää 6 härkää 20 sikaa 10 kanaa 2 vuolta	2 hevosta 35 nautaa 2 ponia 1 aasi kanit	30 peuraa 10 lammasta 3 vuolta
Työvoima	3,5	2	54	2,5	1,5	2	5	1,5	1,5
Muu	selvä työnjako maatalous- hoivapalvelu		4 toimialaa: maatalous ja juustola ravintola hotelli asuntoja	tilakauppa loma-asuntoja			4 perheiden yhteisö: juustola leipomo tilakauppa loma-asuntoja		
Asuminen									
Asukkaita	2	3	>21	2	2	2	9	6	12
Asunnon tai talon/talojen varustus	huone perheen asunnossa	huone perheen asunnossa esteetön	sauna hyvinvointialue kampaaja	oma asunto esteetön hissi	oma asunto esteetön	oma asunto esteetön	oma asunto esteetön hissi	oma asunto esteetön hissi	oma asunto esteetön hissi
Sopimus	hoivasopimus	hoivasopimus	vuokrasopimus	vuokra- ja hoitosopimus	vuokra- ja hoitosopimus	vuokra- ja hoitosopimus	vuokrasopimus	vuokra-sopimus	vuokra- ja palvelusopimus
Hoito/hoiva-työvoima	2	5	-	0,5	0,5	2	-	2	5
Palvelut	muona pyykki perushoito kuljetus	muona pyykki perushoito kuljetus	vastaanotot: lääkäri fysioterapia taideterapia vanhempain neuvonta	pyykki kuljetus	muona pyykki perushoito kuljetus	muona pyykki perushoito kuljetus	-	muona pyykki kuljetus	muona pyykki perushoito kuljetus

Lähteet ja viitteet

DIANA projekti

<http://www.projectdiana.eu/>

Asumismaatilat Suomessa

Heinola

W. Schäfer 2009. Elämän hedelmien nauttiminen maatilalla. Demeter 2/2009, s. 5-9.

Kurjen tila

www.kurjentila.fi

Labbyn kartano

<http://www.labby.fi/>, Edesby <http://edesby.nettisivu.org/>

Livonsaaren yhteisökylä

<http://www.yhteisokyla.net/>

Svarfvarsin luomutila

<http://www.svarfvars.fi/fi/>

Sylviakoti

<http://www.sylvia-koti.fi/>

Tapolan kyläyhteisö

<http://www.tapola-camphill.net/index.php?id=54>

Keuruun ekokylä, Keuruu

<http://www.keuruunekokyla.fi/fi/index.html>

Asumismaatilat Itävallassa

Verein Betreutes Wohnen

<http://www.stmelf.bayern.de/hausw/dienste/produkte/17601/>

auf dem Bauernhof

Tila Höftberger

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/stB_hoeftberger.htm

Tila Langeder

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/mit_langeder.htm

Tila Weber

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/nar_weber.htm

Tila Luftensteiner

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/pab_luftensteiner.htm

Tila Maryhofer

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/pab_mayrhofer.htm

Tila Kloibhofer

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/pab_kloibhofer.htm

Tila Huber

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/reb_huber.htm

Tila Langeder

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/reb_langeder.htm

Tila Bauernfeind

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/st_bauernfeind.htm

Tila Maryhofer

http://www.betreuteswohnen-ab.at/html/uw_mayrhofer.htm

Asumismaatilat Saksassa

Amt Burg

Diakonischer Bauernhof.

<http://www.amt-burg-spreewald.de/content/rubrik/163.html>

Hof Klostersee

Nägel, Gerlinde 2007. Das Altenwohnprojekt auf Hof Klostersee – ein Erfahrungsbericht. <http://www.sofar-d.de/?Vortraege>

Hofgemeinschaft

<http://www.weide-hardebek.de/>

Weide-Hardebek

Asumismaatilat Sveitsissä

Agridea

Betreuung auf dem Bauernhof. http://www.agridea-lindau.ch/fachgebiete/paralandwirtschaft/betreuung_auf_dem_bauernhof/index.htm

Inforama

Betreuung auf dem Bauernhof.

http://www.vol.be.ch/site/betreuung_auf_dem_bauernhof-adressen.pdf

Tila Röthlisberger

www.roethlisbergerhof.ch

Tila L'Aubier

<http://www.aubier.ch/de/index.html>